

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора
філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Святослав Демченко, 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2015 році Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Правознавство» та отримав диплом магістра із відзнакою, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро від «30» червня 2025 року № 189 у складі:

Голова разової ради - Ольга Соколенко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, деканеса юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Рецензенти - Олександр Сачко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Катерина Бережна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського та міжнародного права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Офіційні опоненти - Дмитро Приймаченко, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи, Університет митної справи та фінансів, Міністерство освіти і науки України;

Максим Максименцев, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права та процесу, Державний податковий університет Міністерства освіти і науки України.

На засіданні «26» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Святославу Демченку на підставі публічного захисту дисертації «Інститут представництва в адміністративному судочинстві України та закордонних держав» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро.

Науковий керівник – Олена Литвин, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті – у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 2 статті – у наукових іноземних виданнях та ще 9, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, зокрема:

1. Демченко С.В. Особливості самопредставництва юридичної особи-банкрута в суді. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 11. С. 337–339. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/81> (дата звернення: 05.05.2025)
2. Демченко С.В. Інформаційні технології у професійній діяльності адвоката в умовах сучасної України. Law. State. Technology. 2023. № 4. С. 37–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/2023-4-6> (дата звернення: 05.05.2025).
3. Демченко С.В. Процесуальні преклюзії та їх значення в адміністративному судочинстві. Juris Europensis Scientia. 2023. № 6. С. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2023.17> (дата звернення: 05.05.2025).
4. Демченко С.В. Legal Nature of Advocate's Legal Liability in the Light of the Advocate's Monopoly. RECHT DER OSTEUROPAÏSCHEN STAATEN (Germany). 2024. № 04/24. С. 12–18. URL: <https://www.uni-goettingen.de/de/document/download/451e70c3e2b96f5de664af6b60be47db.pdf/reos.uni-goettingen.de%20%E2%84%964,2024.pdf> (дата звернення: 05.05.2025).
5. Демченко С. В. Роль адвоката у позасудовому вирішенні спорів: медіація як альтернативний інструмент захисту інтересів // Academia Polonica. – 2025. – № 1. – С. 196-200. – URL: <http://pnar.ap.edu.pl/index.php/pnar/article/view/1454/1391> (дата звернення: 08.05.2025).
6. Демченко С. Проблематика підтвердження статусу представника в сучасних реаліях судової системи. Proceedings of the 2nd international scientific and practical conference : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 5–7 верес. 2021 р. 2021. С. 595–600. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-5-7-sentyabrya-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/>. (дата звернення: 19.01.2024).
7. Демченко С. Реалізація професійного права адвоката на одержання висновку експерта із питань, що потребують спеціальних знань: проблеми теорії та практики. Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 14th International scientific and practical conference : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Ванкувер, 14–16 верес. 2022 р. 2022. С. 327–331. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-14-16.09.22.pdf> (дата звернення: 19.01.2024).
8. Демченко С. Сучасні реалії «адвокатської монополії» в системі адміністративного судочинства України. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права :

Матеріали XIII Міжнар. науково-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчен., м. Дніпро, 8–9 жовт. 2021 р. Дніпро, 2021. С. 90-91

9. Демченко С. Міжнародно-правові стандарти адвокатської діяльності. Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Стокгольм, 18–20 верес. 2022 р. 2022. С. 316–319. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/MODERN-SCIENCE-INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-18-20.09.22.pdf> (дата звернення: 19.01.2024).
10. Демченко С. Інновації в освіті як запорука підвищення рівня професійної підготовки адвоката. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : Матеріали XVI міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпро, 7–8 жовт. 2022 р. 2022. С. 72-73
11. Демченко С. Інформаційні технології як обов'язковий інструмент у професійній діяльності адвоката в умовах воєнного стану. Національна парадигма правового розвитку сучасної України : Зб. тез Всеукр. науково-практ. юрид. форуму, м. Дніпро, 18 трав. 2023 р. 2023. С. 65–70. https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_NACIONALNA%20PARADIGMA.pdf
12. Демченко С. Засади та пріоритети Української державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки. Національна парадигма правового розвитку сучасної України : Зб. тез Всеукр. науково-практ. юрид. форуму, м. Дніпро, 18 трав. 2023 р. 2023. С. 71–74. https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_NACIONALNA%20PARADIGMA.pdf
13. Демченко С. Дослідження законодавчих змін до статті 59 Кодексу адміністративного судочинства України в частині визначення переліку документів, що підтверджують повноваження представників. European scientific congress. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Мадрид, 4–6 верес. 2023 р. Madrid, Spain., 2023. С. 231–234. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/09/EUROPEAN-SCIENTIFIC-CONGRESS-4-6.09.23.pdf> (дата звернення: 19.01.2024).
14. Демченко С. Впровадження електронного кабінету в єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі. Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпро, 23 листоп. 2023 р. 2023. С. 179–181. https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/new_Zbirnyk_Konf_Zahyst%20prav_dytny_v_cifrovomu_sviti.pdf

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Соколенко О.Л., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, деканеса юридичного факультету, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Приймаченко Д.В., доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи, Університет митної справи та фінансів, Міністерство освіти і науки України. Зауваження:

1. Концептуальне визначення ролі адвокатури. У роботі зроблено висновок, що адвокатура не є органом, який здійснює правозахисну функцію, натомість запропоновано визначати її як публічно-правове об'єднання професіоналів. Це оригінальний погляд, проте він є дискусійним. Багато науковців традиційно вважають, що адвокатура виконує саме правозахисну (правоохоронну) функцію в суспільстві, хоча й діє не як державний орган, а як інститут громадянського суспільства. Автору варто було б детальніше обґрунтувати свою позицію або принаймні пояснити це протиріччя в термінології. Зокрема, у визначенні адвокатури, запропонованому дисертантом, фактично відображена її правозахисна місія (забезпечення захисту прав і інтересів осіб шляхом правничої допомоги). Отже, твердження про відсутність правозахисної функції може потребувати уточнення, аби уникнути неоднозначного трактування. Більш розгорнуте порівняння з позиціями інших вчених щодо функцій адвокатури лише посилює теоретичну цінність роботи.

2. Обмеження самопредставництва юридичних осіб. Автор пропонує повністю виключити можливість самопредставництва для приватних юридичних осіб, змусивши їх діяти через адвокатів. Хоча ця ідея має на меті підвищення якості представництва, вона є досить радикальною і неоднозначною з практичної точки розвитку. Варто враховувати, що багато підприємств (особливо малого і середнього бізнесу) традиційно захищають свої інтереси в судах через штатних юрисконсультів або керівників. Повна заборона такої практики може викликати опір бізнес-спільноти та підвищити фінансове навантаження на суб'єктів господарювання. У дисертації не проаналізовано детально, як подібна норма діє в інших країнах і чи призведе вона до очікуваного результату. Було б корисно доповнити аргументацію прикладами зарубіжного досвіду: наприклад, у деяких державах ЄС корпоративні юрисконсульти мають право виступати представниками фірми в суді, в інших – ні. Відтак, доречно було б показати, чому саме український контекст потребує настільки жорсткого обмеження. Можливо, компромісним рішенням могло б стати не повне виключення самопредставництва, а встановлення чітких критеріїв і обмежень для нього (скажімо, залежно від категорії справи або розміру підприємства).

3. Міжгалузевий аспект представництва і порівняльний аналіз. Зосередившись на адміністративному судочинстві, автор, однак, не приділив окремої уваги співвідношенню інституту представництва в адміністративному процесі з його аналогами в цивільному та господарському судочинстві. Враховуючи заявлений міжгалузевий характер проблематики, було б доречно коротко відобразити, які спільні риси та відмінності існують у представництві в різних юрисдикціях. Наприклад, чи всі висновки щодо «адвокатської монополії» та її наслідків однаково застосовні в інших судових процесах? Чи враховано в роботі потенційні колізії між нормами різних процесуальних кодексів у частині представництва? Хоча розуміємо, що повний аналіз цього питання виходить за межі теми, його стислий огляд у вступі або висновках посилює би наукову повноту дослідження. Крім того, компаративний аналіз у роботі охоплює переважно країни

західної правової традиції (США, Велика Британія, Німеччина, Франція). Можливо, для повноти картини варто було б згадати і про досвід ближчих до України правових систем, які проходили подібну трансформацію інституту представництва (наприклад, Польща або країни Балтії). Це б дозволило глибше зрозуміти регіональні особливості реформування представництва. Втім, зазначені аспекти можуть стати предметом окремих подальших наукових пошуків, а їх відсутність у даній дисертації не знижує її цінності, зважаючи на і так значний обсяг зробленої роботи.

Максіменцев М.Г., доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права та процесу, Державний податковий університет Міністерства освіти і науки України. Зауваження:

1. У дисертації представлено широкий огляд зарубіжного досвіду (країни ЄС, США, Канада, Японія тощо), однак критерії відбору саме цих правових систем для порівняння залишилися не до кінця проясненими. Бажано було б більш чітко обґрунтувати, чому як орієнтири обрано саме зазначені країни і якою мірою їх досвід є релевантним для України. Наприклад, варто було розглянути також досвід країн зі схожою правовою традицією або пострадянських держав, які переживали впровадження адвокатської монополії (наприклад, Грузії чи Молдови). Це додало б аргументованості порівняльно-правовим висновкам. Окрім того, проведений аналіз зарубіжних моделей в основному стосується нормативного боку (хто допущений як представник), але було б цікаво побачити і оцінку практичних наслідків різних моделей (наприклад, вплив жорсткої монополії адвокатів на доступ до правосуддя у відповідних країнах). Більш детальне висвітлення цих аспектів могло б збагатити порівняльний компонент роботи.

2. Попри те, що дисертант врахував окремі сучасні зміни (наприклад, європейське законодавство про ШІ 2024 року), окремі частини роботи могли б виграти від глибшого аналізу найновіших тенденцій. Зокрема, у розділі щодо медіації можна було б навести конкретні приклади впровадження медіації в адміністративних спорах у інших країнах протягом останніх 2–3 років або результати пілотних проєктів в Україні, якщо такі є. Також варто було приділити більше уваги останнім публікаціям 2023–2025 років, які стосуються використання штучного інтелекту у правничій діяльності, аби показати динаміку дискусії (робота згадує базові регуляторні акти, але майже не наводить позицій науковців чи практиків щодо ризиків/переваг ШІ для адвокатської практики). Врахування найсвіжіших досліджень підсилило б наукову актуальність дисертації.

3. Дисертант сформулював низку цінних пропозицій щодо змін у законодавстві (скасування самопредставництва, обов'язкове страхування відповідальності адвокатів, модернізація етичних стандартів тощо). Водночас у роботі відносно мало уваги приділено питанням реалізації цих пропозицій на практиці. Було б доречно глибше проаналізувати можливі перешкоди та виклики на шляху впровадження запропонованих нововведень. Приміром, скасування самопредставництва може зіткнутися з опором з боку бізнес-спільноти або вимагатиме перехідного періоду – ці моменти слід було окреслити. Запровадження обов'язкового страхування відповідальності адвокатів потребує розвитку страхового ринку та дієвого контролю – також варто було оцінити, чи готові самоврядні

органи адвокатури взяти на себе такі функції. Подібний аналіз життєздатності рекомендацій дозволив би зробити висновки роботи більш прикладними.

4. Дисертація написана академічною мовою на високому науковому рівні. Водночас подекуди текст перенасичений складною термінологією та довгими синтаксичними конструкціями, що ускладнює сприйняття матеріалу. Наприклад, окремі визначення або описи (особливо у теоретичних частинах розділу 1) могли б бути подані простішими словами без втрати змісту. Розуміючи вимоги до наукового стилю, все ж варто зауважити, що легша для читача мова подачі сприяла б кращому розумінню результатів роботи не лише вузькими науковцями, а й практиками-юристами, які можуть цікавитися висновками дослідження. Рекомендується у подальших публікаціях врахувати цей момент і дещо адаптувати стиль викладу, роблячи його більш лаконічним

Бережна К.В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського та міжнародного права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. У роботі належним чином досліджено досвід провідних західних країн (ЄС, США) щодо інституту представництва. Вважаємо, що дисертант міг би розширити компаративний аналіз за рахунок правових систем держав Східної Європи або пострадянського простору, які теж пройшли через схожі реформи адвокатури. Включення прикладів із країн, близьких Україні за історико-правовою спадщиною, дозволило б повніше врахувати специфіку впровадження запропонованих змін у національну практику.

2. Дисертант запропонував низку прогресивних законодавчих ініціатив (обов'язкове страхування адвокатів, посилення контролю за представниками тощо). Було б корисним обговорити, як саме ці нововведення можуть бути впроваджені на практиці. Бачення здобувача щодо шляхів реалізації його пропозицій у разі внесення відповідних змін до законодавства було б доречним почути під час захисту.

3. Потребують пояснення питання відповідальності за можливі помилки AI-систем при підготовці документів чи доказів, забезпечення конфіденційності інформації при використанні електронних ресурсів, а також межі допустимості застосування алгоритмів замість людини-адвоката. Більш розгорнутий аналіз потенційних ризиків і шляхів їх мінімізації зробив би відповідний розділ дисертації ще ґрунтовнішим.

Сачко О.В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. Дисертант приділив значну увагу питанню самопредставництва підприємств і запропонував усунути можливість такого представництва для приватного сектору, запровадивши обов'язкове залучення адвоката. На нашу думку, доречно було б детальніше висвітлити потенційні наслідки цієї новації на практиці. Зокрема, вимога обов'язкового адвокатського представництва може стати фінансовим тягарем для малого бізнесу або неприбуткових організацій. Варто було б обговорити, чи не слід передбачити

певні винятки або компенсаційні механізми (скажімо, розширення системи безоплатної правової допомоги) для випадків, коли найм адвоката є утрудненим. Роз'яснення щодо балансу між підвищенням якості представництва і забезпеченням доступності правосуддя здобувач міг би надати під час дискусії на захисті.

2. У третьому розділі обґрунтовано доцільність запровадження обов'язкового професійного страхування адвокатів. Корисним було б обговорити механізми реалізації цієї ініціативи на практиці. Потребують висвітлення питання: який мінімальний розмір страхового покриття має бути встановлений, як контролюватиметься виконання цього обов'язку та якою мірою готова адвокатська спільнота до впровадження такого нововведення. Більш детальний аналіз можливих перешкод (організаційних, фінансових, нормативних) на шляху імплементації страхування та врахування досвіду країн, де подібна вимога діє, посилили б прикладну цінність пропозиції. Очікується, що здобувач зможе прокоментувати ці аспекти при обговоренні роботи.

3. Вважаємо, що варто було б поглибити напрямок штучного інтелекту, обговоривши, як саме розвиток штучного інтелекту може вплинути на інститут представництва в майбутньому. Наприклад, чи здатні алгоритми штучного інтелекту в перспективі виконувати окремі допоміжні функції представника (підготовка проектів документів, аналіз судової практики тощо) або навіть брати участь у процесі як інструмент, що підвищує ефективність роботи адвоката. Постановка таких питань виходить за межі безпосередніх завдань дисертації, однак їх розгляд міг би окреслити нові вектори наукового пошуку та практичних експериментів у сфері юридичного представництва.

Результати відкритого голосування:

"За" - 5 членів ради,

"Проти" – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Святославу Демченку ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Ольга СОКОЛЕНКО

